

сов с предписаниями юридических норм». [Коробко В. Н. Правовое мировоззрение. ч.2, Донецк, 2010 год, с.124].

Інтенціальність правового мировоззрення індивіда в механізмах правового регулювання соціума заключається і в тому, що в нем зароджується усвідомлення негативності ситуацій, які не забезпечені нормами права. Крім того, в першу чергу, рядові громадяни в умовах обидної життя улаштовують своїм мировоззренням, розпізнають застарілі, вимагають оновлення правові норми.

Не залишається сумніви в тому, що філософсько-правове мировоззрення індивіда активно беруть участь в становленні правопорядку, є одним з потенціальних резервів викоренення злочинності і правонарушень.

Ткаченко Л. Г.

*Нікопольський факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,*

викладач кафедри гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ СВІТОГЛЯДНОГО ЗНАННЯ

На всіх етапах свого історичного буття людина завжди прагнула осмислити, зрозуміти, досягнути як саму себе, так і світ навколо себе, себе у світі і світ у собі. В цьому і полягає спосіб людського буття. І в цьому аспекті не є виключенням і світ права. Людство здавна цікавили і цікавлять природа і сутність людських взаємовідносин, норм, правил, які визначають їхній характер та властивості. У колі людського осмислення завжди були і є такі поняття як «рівність», «справедливість», «обов'язок», «свобода», «закон», зміст яких проливає світло на специфіку природи права, його онтологічні основи, цінності та значимість як у житті людини, так і суспільства в цілому.

Правове життя сучасного українського суспільства зазнає кардинальних трансформацій, що є наслідком потужного впливу глобалізації, секуляризації, зростання споживацьких настроїв та персоналізації суспільства. Розбудова сучасного українського суспільства передбачає асоціювання громадянами влади всіх рівнів з певними державними інституціями. Для такого асоціювання влада всіх рівнів має ефективно виконувати свою суспільну функцію: забезпечувати рівність всіх громадян перед законом, здобуваючи таким чином авторитет, повагу, набуваючи певного символічного (а не лише суто утилітарного) значення.

Беззаконня, корупція, величезне майнове розшарування, вибіркове застосування права аж ніяк не сприяють формуванню правосвідомості сучасних українців. Навпаки, впровадження «єдиних правил гри» та авторитарного, всіма визнаного арбітра в особі держави, формує недовіру між громадянами, етнокультурними та іншими групами, регіонами. Чимало понять та ключових категорій, необхідних для формування правосвідомості, виявились скомпрометованими. Це стосується насамперед таких понять, як

справедливість, рівність перед законом, патріотизм, чесність і моральність політики, верховенство права, справедливість суду тощо.

В цих умовах складно розраховувати на стабільність законодавства й колишню сталість правового регулювання. Стрімкі життєві зміни припускають віднаходження правом нових аргументів для забезпечення його дієвості. Найважливішим фактором при цьому стає система правових цінностей. Щоб краще їх зрозуміти варто виходити з того, чим вони є, як мотиваційні чинники людської поведінки, адже цінності часто протиставляють інтересам, пов'язаним з матеріальними благами та вигодами.

Актуальним є пошук *самих* соціальних цінностей, зокрема, ідей справедливості, свободи, демократії, права, державності, закону, управління, самоуправління тощо. Суспільне життя в котрий раз доводить, що наріжним каменем будь-якого типу суспільства є духовні підвалини його буття. Для українського соціуму вкрай важливо усвідомити людино-, народо-, державо- і суспільствотворчу сутність духу як об'єктивної основи світобудови.

Філософія у світо-пізнавальному спрямуванні виступає не тільки як спосіб духовнопрактичної діяльності людини, а і трансформує морально-етичні та етико-правові норми, сформовані і сформульовані в лоні міфо-релігійного світогляду, в загально-родові категорії, які, будучи усвідомлені людиною стають способами її правосвідомої життєдіяльності як розумно-вольової.

Соціально-філософське знання сприяє людині в процесі самовдосконалення і здатне сформувати суспільну правосвідомість, оскільки суб'єктом права стає носій об'єктивного духу. Світоглядна свідомість як самосвідомість мотивує поведінку людини та сприяє формуванню соціальної та правової відповідальності.

Етичний саморозвиток, зумовлений наявністю розуму як морального ідеалу, органічно переходить у правосвідомість як найвищу можливу для людей форму практичного здійснення справедливості.

Потрібно вказати і на те, що правова воля зобов'язує до дії саму людину. Конституційована правомірність належить волі як праву на обов'язок який реалізує її бажання. Воля, не піднята на рівень обов'язкової дії не може забезпечити право.

В системі правовідносин соціальна філософія максимально проявляє свій потенціал у мотиваційно-методологічній функції. Філософія в її логіко-методологічній визначеності найбільшу послугу правосвідомості принесла тим, що перевела стихійні уявлення людини про справедливість в чітку понятійно-категоріальну площину. В першу чергу це стосується визначень таких категорій як право, його верховенство, воля, свобода, обов'язок, закон. Зокрема, право – це прояв волі кожного індивіда-громадянина відповідно до тієї міри, яка визначає силу його бажань і яка не порушує його суверенітет тобто свободу, незалежність, найвище право у просторі того соціуму, який визначається ним як необхідна, отже законна і обов'язкова умова його життєдіяльності. // Манойло Н. Г. Філософія як світоглядно-мотиваційний чинник правосвідомості // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Запоріжжя: Просвіта. – Випуск № 19. – 2007. – С. 199–203.)

Практична користь суспільству від соціальної філософії в модусі правосвідомості полягає в тому, що вона здатна соціалізувати не лише окремого індивіда, але й зробити

його свідомим суб'єктом в мотивованій структурі суспільства. Соціальна філософія не може сформувати правосвідомість своїми власними пізнавальними методами, але вона сама є методологічною основою для системи освіти загалом, правової зокрема.

Можна стверджувати, що правосвідомість являє собою синтетичний, інтегративний світогляд, який в емпірично достовірному суспільному житті утверджує безпосередню органічну єдність свідомості кожної людини. В процесі взаємодії між людьми створюється суспільно-сумісне життя, яке об'єктивно підпорядковане необхідності утвердження миру і злагоди, добра і справедливості, закону і права як визначальних змістовних характеристик свідомості та правосвідомості кожної людини.

Колесникова Ю. С.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
ассистент кафедры философии*

ПОНЯТИЕ СОБСТВЕННОСТИ: ФИЛОСОФСКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В современной научной литературе выделяются два основных направления в трактовании понятия собственности: экономическое и правовое. Так, в экономической теории собственность рассматривается как присвоение (отчуждение) средств производства и создание с их помощью материальных благ. В работах Карла Маркса сущность частной собственности раскрывается через категорию отчуждения. Можем отметить, что частная собственность у Маркса выступает фактором трансформации опредмечивания в отчуждение. Но при этом отмечается сложность такой взаимосвязи: «Хотя частная собственность и выступает как основа и причина отчужденного труда, в действительности она, наоборот, оказывается его следствием... Позднее это отношение превращается в отношение взаимодействия. Только на последней, кульминационной стадии развития частной собственности вновь обнаруживается эта ее тайна: частная собственность оказывается, с одной стороны, продуктом отчужденного труда, а с другой стороны, средством этого отчуждения» (Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1840 г.// Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Изд. 2-е. – Т.42, С.93,97). Таким образом подчеркивается экономическая природа собственности.

В экономической теории утверждается, что исходным, первичным способом образования собственности является труд.

Так, благодаря труду человек имеет возможность влиять на внешний мир, изменять его, подчинять его, приспособлять, что позволяет совершенствоваться самому человеку. А с улучшением качества труда, с его усложнением увеличивается и расширяется набор вещей и услуг. (Скотний П. В. Власність як соціально-економічний феномен: філософський аспект [електронний ресурс]/ П. В. Скотний//Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009. – № 3. – Ч.1. – С.1–5 – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_fpp/2009-3-/11_Skotnij.pdf, С.2).